

»Dežela svobodnih in vedrih ljudi«

»Državljska vojna ni bila samo v Sloveniji. Imeli so jo tudi v Španiji, Grčiji, Avstriji (1934) in še marsikje, tudi v Združenih državah, med Severom in Jugom. Povsod so to v miru in demokraciji preboleli brez kakih trajnih posledic. Mislim, da je slovenski narod zrel in da bi Slovenci radi živeli v miru med seboj. Državljska vojna na Slovenskem je danes že zgodovina. Odpovedati se je treba vsem mislim na maščevanje, tako na eni kot na drugi strani. Nočemo več političnih procesov in političnih zapornikov, kaj šele političnih mučencev. Slovenija mora postati dežela svobodnih in vedrih ljudi. Če to nismo mogli biti mi, ljudje starejših generacij, naj postanejo to nove, mlade slovenske generacije. Neodvisno in demokratično Slovenijo hočemo ustvariti pred vsem zanje«.

Tako je leta 1983, samo nekaj mesecev pred smrtjo, napisal naš nepozabni prijatelj in sodelavec Franc Jeza v svojem zadnjem zborniku z naslovom Neodvisna Slovenija. S temi besedami je odgovoril na vprašanje, »kako premagati ostanke preteklosti, ki jih je pustila državljanska vojna (na Slovenskem) v razdobju 1941-1945«.

Ob poplavi besed, ki sem jih slišal na spominskih prireditvah širom po Sloveniji ob 50. obletnici konca druge svetovne vojne in ob 50. obletnici množičnih pokolov, sem se večkrat vprašal, kaj bi danes rekel Franc Jeza, ta veliki bojevnik za slovensko državo. (Žal mu ni bilo dano, da bi jo dočakal). Zato sem spet pogledal v njegov zadnji zbornik in našel besede, ki sem jih navedel na začetku.

Še so te besede aktualne in po mojem tudi polno veljavne. Prav bi bilo, da bi jih prebral vsakdo, kdor danes zavzema odgovorna mesta v slovenski družbi, in da bi se zlasti po njih ravnal. Tako bi prispeval, da bi se uresničila Jezova vizija Slovenije, dežele »svobodnih in vedrih ljudi«.

Takšne so tudi želje in voščila našega tednika slovenskim lju-

DRAGO LEGIŠA ■■■■

Ob splošni politični zmedi

Merjenje moči med Kvirinalom in pravosodnim ministrom

Medtem ko se v Brescii nadaljuje kazenska obravnava proti generalu finančnih stražnikov Giuseppeju Cerciellu, ki je skupno z nekaterimi pripadniki finančnega zbora in podjetniki obtožen korupcije, izsiljevanja, zlorabe oblasti in podobnih kaznivih dejanj, je nenadno — in celo na daljavo — nastal hud prepir med predsednikom republike Scalfarom in pravosodnim ministrom Mancusom. Takšnega spora ne pomnimo v vsej zgodovini italijanske republike.

Predsednik Scalfaro je med uradnim obiskom v Braziliji v pogovoru s časnikarji obžaloval, da se je začela »rušiti« skupina sodnikov, ki v Milanu že dobri dve leti vodi znano »akcijo čistih rok«. Ta je, kot znano, spravila na kolena prvo italijansko republiko, saj je bil njen politični vrh kratkoma obglavljen. Predsednik Scalfaro je očitno mislil na ravnanje pravosodnega ministra Mancusa, ki je spet odredil inšpekcijo pri državnem pravdnstvu v Milanu. Inšpektorji pravosodnega ministrstva bi morali preučiti okoliščine samomora, ki ga je v preiskoval-

nem zaporu naredil pred dvema letoma bivši predsednik mogočne državne petrolejske družbe ENI inž. Cagliari. Četudi sodijo takšni ukrepi v pristojnost pravosodnega ministra, se ni mogoče izogniti vtisu in občutku, da gre za vsaj posreden poskus utišanja tako pomembne veje oblasti, kot je sodstvo. Nadaljuje se torej merjenje sil in moči med izvršno in sodno oblastjo, z očitnim namenom, da se slednja nekako podredi prvi. To pa bi bil že začetek konca demokracije in pravne države.

Predsednik republike se takšne nevarnosti zaveda in je zato sklenil javno spregovoriti jasno besedo. Pravosodni minister, ki, kot znano, ni politik, temveč izvedenec oziroma »tehnik«, se je tako razburil, da je zahteval, naj predsednik republike svoje besede »prekliče«.

To pa je bilo očitno preveč tudi za drugače mirnega in potrpežljivega predsednika vlade Dinija. Izjavil je, da se ne strinja s svojim ministrom, ki da je »pretirano« občutljiv in je zato tudi nepri- merno reagiral na izvajanja držav- nega poglavarja.

Politični krogi so, kot ponava- di, različnega mnenja. Tudi zno- traj posameznih taborov ni v tem pogledu enotnosti. Večina pa je vsekakor na strani Scalfara. No- va afera utegne še najbolj škodo- vati Dinijevi vladi, ki se priprav- lja na parlamentarno razpravo o reformi pokojninskega sistema in na odobritev finančnega zakona

Iz vsebine:

R. Dolhar:
Zapis z gostovanja SSG
(str. 3)

J. Bajc: Za letošnje maturante
(str. 5)

Dve novi knjigi Goriške
Mohorjeve družbe (str. 6)

Izgon slovenskih frančiškanov
(str. 7)

Milošević raje ostaja v ozadju

Odkar se svetu predstavlja kot pobudnik pomiritve na Balkanu, Miloševića ni več v prvih vrstah na vidovdanskih slovesnostih, raje ostaja v ozadju, da bi s svojo prisotnostjo ne spomnil na grožnje, ki jih je izrekel pred šestimi leti, ob 600-letnici Kosovske bitke. Za udeležanje zamisli o veliki Srbiji, je dejal, bomo uporabili vsa sredstva, tudi silo, če bo treba. Njegove besede so se uresničile že dve leti pozneje, ko se je po slovenski vojna razširila najprej na Hrvaško in nato v Bosno. Vidovdanska slovesnost je bila dopoldne v Obiliću, kosovskem mestecu, ki so ga poimenovali po Milošu Obiliću, srbskem junaku, ki se je vtihtopil v šotor turškega sultana Murata in ga ubil. Toda sreča je srboj tedaj obrnila hrbet: poraz je imel za posledico 400 let pod turško oblastjo.

Vodja bosanskih Srbov Karadžić pa je za vidovdansko slavo, ki soupada z atentatom Gavrila Principa na avstrijskega prestolonaslednika Franca Ferdinanda in torej pričetkom prve svetovne vojne, izbral Bijeljino, mesto tik ob meji s Srbijo z večinskim muslimanskim prebivalstvom vse do konca marca 1992. Še pred uradnim pričetkom medetničnih spopadov v Bosni, je mesto napadel Arkan s svojimi zloglasnimi orli. Več desetih civilistov je padlo pod streli iz težkih mitraljezov, ostali so zbežali. Etnično čiščenje je postalo praksa.

Karadžić je slovesnost izkoristil za odlikovanje oddelkov, ki so se v vojni še posebej izkazali, za stiskanje rok, za razgovor z generalom Mladićem, pred vsem pa za zavrnitev predloga o začasnem premirju. Gre za prvo od petih točk novega francoskega mirovnega načrta, o katerem so razpravljali v Can- nesu. Nočemo začasnih prekinitev, ki služijo le sovražniku, pač pa konec vojne.

za prihodnje leto, s čimer bi se moral tudi končati njen mandat.

Najnovejši dogodki dajejo ve- tra v jadra tistim silam, ki zahte- vajo, naj se čimprej razpusti par- lament in razpišejo nove politične volitve. Nova afera vsekakor ne more koristiti političnim krogom, ki si prizadevajo, da bi še seda- nji parlament izpopolnil volilni zakon, odobril protitrustovski zakon, nanovo uredil radiotelevi- zijski sistem; pri tem bi tudi od- pravil konflikt interesov, pri če- mer je prizadet predvsem Silvio Berlusconi, ki je politik in hkrati televizijski oziroma medijski mo- gočnej.

Glede na splošno zmedo, ki še vedno vlada na političnem po- dročju, pa bodo takšna prizade- vanja po vsej verjetnosti jalova. Mnogi posamezniki in marsikate- ra stranka ter stranci še vedno raje obdelujejo svoj vrtiček in jim je le mar, da spet zasedejo kako mesto v parlamentu. Vse ostalo jim je deveta briga.

Ko je bil list že v stroju, je iz Rima prišla novica, da zahtevajo parlamentarci leve sredine odstop ministra Mancusa.

D.L.

RADIO TRST A

■ ČETRTEK, 29. junija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Četrtekova srečanja: Mario Magajna; 10.00 Poročila; 10.10 Koncert simfonične glasbe; 11.30 Odprta knjiga. Boris Leonidovič Pasternak: Doktor Živago; 12.00 Po južnoameriških vrhovih; 12.30 Born in U.S.A.; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Literarne podobe: Prosojni kelih poezije; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Klasični album: Teden Sergeja Prokofjeva; 18.00 Portret Bojana Adamiča.

■ PETEK, 30. junija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Afera Hreščak v tržaškem občinskem svetu; 10.00 Poročila; 10.10 Trieste Prima 1994, mednarodna srečanja s sodobno glasbo; 11.30 Odprta knjiga. Boris Leonidovič Pasternak: Doktor Živago; 12.00 V objektivu Edija Šelhausa; 12.40 Slovenske ljudske pesmi; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 14.00 Poročila in deželna kronika; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Klasični album: Teden Sergeja Prokofjeva.

■ SOBOTA, 1. julija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Kulturni dogodki; 10.00 Poročila; 10.10 Koncert operne glasbe; 11.30 Odprta knjiga. Boris Leonidovič Pasternak: Doktor Živago; 12.00 Irska, lepa in tragična; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 15.30 Iz studia z vami: izbor z okroglih miz; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 Mala scena. Janez Povše: »Srce brez potnega lista«.

■ NEDELJA, 2. julija, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.00 Mladinski oder: »Na lovu za tihotapci«; 10.30 Veselo po domače; 11.30 Nabožna glasba; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Na počitnice; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Mala scena. Janez Povše: »Srce brez potnega lista«; 14.40 Tropicana; 15.00 Z naših prireditve; 17.00 Sport in glasba; 18.00 Iz studia z vami: okrogla miza.

■ PONEDELJEK, 3. julija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Iz Četrtekovih srečanj: »Dr. Dorče Sarđoč«; 10.00 Poročila; 10.10 Koncert v Kulturnem domu v Trstu; 11.30 Odprta knjiga. Boris Leonidovič Pasternak: Doktor Živago; 12.00 Dogodivščine v Grand Canyonu; 12.40 Pred našimi mikrofoni: Tržaški oktet; umetniški vodja Aleksandra Pertot; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Kmetijski tednik; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Ameriški portreti in srečanja; 15.00 Poletni mozaik; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Klasični album: Teden Johanesa Brahmsa; 18.00 Ena se tebi je želja spolnila (Tatjana Rojc).

■ TOREK, 4. julija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Kraji pod Grmado v letih 1914-1918; 10.00 Poročila; 10.10 Simfonični koncert; 11.30 Boris Leonidovič Pasternak: Doktor Živago; 12.00 Na počitnice; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Literarne podobe: Trinajst za Trinajst (Magda Jevnikar); 14.40 Evergreen; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 Adam, kje si? Edvard Kocbek in njegov čas (Andrej Inkret) 2. oddaja: Kdo sem?

■ SREDA, 5. julija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Na počitnice; 10.00 Poročila; 10.10 Koncert v republiškimi cerkvi; 11.05 Orkestralna glasba; 11.30 Boris Leonidovič Pasternak: Doktor Živago; 12.00 Kraška makrobiotika; 12.40 Slovenske ljudske pesmi: Komorni zbor »Ave«; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.30 Čakole na placu; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Politično udejstvovanje Ivana Marije Čoka; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Klasični album: Teden Johanesa Brahmsa; 18.00 »Rosa L.« - kronika o neki revolucionarki.

O zgodovinski zavesti

Navadno smo rekli, da so si zgodovinsko zavest pridobili vsi, ki so bili deležni akademske humanistične izobrazbe. Ni pa rečeno, da absolventi drugih fakultet, v kolikor so med študijem poskrbeli, da so svoja zanimanja usmerili tudi na humanistično področje in širjenju splošne kulture, da te zavesti nimajo. Posebno poglavje je zgodovinska zavest pri študentih in višješolcih. Pri enih kot pri drugih lahko z veseljem priznamo, da se med njimi dobijo tudi takšni, ki imajo razvit čut do zgodovinske zavesti. Dogaja se celo, da je pri teh tako razvita, da velikokrat prekaša absolvente ali diplomante raznih fakultet.

Zgodovinska zavest je pogojena s človekovimi razsežnostmi. Pogojena pa je tudi v prostoru in času, v katerem se je nekdo znašel. Vedno je vplivala na kritičnost oblikovanja mišljenja, kot tudi na kritičen pristop pri katerem koli študiju.

Poznati moramo tudi, da se zgodovinska zavest ne posreduje samo s študijem ali šolanjem. Povezana je z vsemi dogodki, ki so se pri nekom v neki dobi zvrstili z življenjem. Multi-kulturni pluralizem, ki oblikuje sedanjo Evropo kot tudi ostali svet, ima prav tako važno vlogo ne samo pri oblikovanju kulturne, pač pa tudi zgodovinske zavesti.

Družina, kot osnovna celica človeške družbe, je tudi pomemben dejavnik pri oblikovanju katere koli zavesti. V kolikor starši nimajo priostrenega zgodovinskega čuta, so njihovi otroci pri vzgoji prikrajšani za veliko spoznanj, ki bi jim jih lahko mimogrede podali že v družini sami.

Zgodovinsko zavest zapažamo tudi pri priseljencih in beguncih. Zlasti begunci jo imajo zelo močno razvito. Pri tem prednjačijo tisti, ki izhajajo iz islamske kulture. Izredno se je izkristalizirala pri ljudeh, ki so živeli z zgodovino. Niso tu mišljeni samo zgodovinarji, pač pa predvsem vsi, ki so živeli z zgodovino; ki so kakorkoli že čutili narodne zgodovinske korenine ali preprosteje: »Čutili so korenine kraja in okolja, iz katerega so izhajali!«

Zanimivo je tudi vprašanje: »Kaj pa je s pluralizmom mnenj,

mišljenj, ideologij... Ali pluralizem ima za vse to tudi neki poučarek, ali pa celo zanika zgodovinsko zavest?« Vsi vemo, da pluralizem pogosto (ne pa vedno!) vodi k zavesti, da različnost običajev, zakonov, institucij, religij in drugih dejavnikov, ki jih običajno srečujemo pri posamezniku, v določeni družbi ali celo širšem svetu, velikokrat ne more ponuditi nekega univerzalnega stališča, s katerim bi lahko presodili pozitivni vpliv do narodne zavesti. Ko se neka zavest udejanja v modernih, ali post modernih ideologijah, ki so si izredno različne, postavlja velikokrat množico zahtev po nekem odgovoru. Obenem krepi mišljenje, iz katerega vzklije pluralizem. Kajti vse, kar moderna miselnost sprejme, sprejme kot zgodovinskost zahtev znotraj pluralnega sveta. Tako bi sprejela tudi zgodovinsko zavest, seveda, če jo pravilno predstavimo in tudi če zanjo znamo zbuditi zanimanje. Kar zopet ni nepomembno.

Ambrož Kodelja

Konvencija med Slovenijo in Italijo

Slovenski minister za promet Umek in njegov italijanski kolega Caravale sta v Rimu podpisala konvencijo o urejanju železniškega prometa med Slovenijo in Italijo. To konvencijo dopolnjujeta še dve, ki sta bili sklenjeni med železniškima družbama in notranjima ministrstvom. Vse tri konvencije bodo urejale postopke mejnih, carinskih in drugih pregledov, tako da bi bil promet čimbolj tekoč. Ustanovljena je bila tudi posebna delovna skupina, ki bo skrbela za pospešitev začrtanih ciljev, predlagala rešitve za kombiniran prevoz po cesti in železnici ter za prevoz živine po železnici. Ministra Umek in Caravale sta govorila tudi o sodelovanju med koprskim in tržaškim pristaniščem. Dogovorila sta se, da bosta državi sestavili tudi skupno pismo na Evropsko zvezo, da bi v okviru projekta PHARE dodelili sredstva za študijo o konkurenčnih prednostih teh dveh jadranskih pristanišč v luči trgovinskih zvez s srednjo Evropo.

Dva Nobelova nagrajenca v Trstu

Rita Levi Montalcini

Le sodelovanje, izmenjava izkušenj in dosežkov lahko pripomorejo k razvoju znanosti. V tem duhu se je v začetku tega tedna pričelo mednarodno zasedanje fizikov. Prisotnih je okrog 200 znanstvenikov, od teh pa jih polovica prihaja iz dežel nekdanje Jugoslavije.

Zasedanje je v preteklosti potekalo v mestih jugoslovanskih republik, pred štirimi leti, ko je izbruhnila vojna, pa se je ta tradicija prekinila. Eden glavnih pobudnikov tržaškega srčanja je bil Nobelov nagrajenec, Francoz George Charpac v sodelovanju z mednarodnim združenjem Fiziki brez meja.

Srečanje bo trajalo do konec tedna, ko bo na zasedanje prišel tudi Nobelovec Rubbia. Udeleženci so poleg

znanstvenih vprašanj obravnavali tudi problem vojne v Bosni ter pozvali mednarodno skupnost, naj prispeva k temu, da se klanje vendarle konča.

V Trstu pa je v začetku tedna potekalo še drugo pomembno srečanje. Na univerzi so se sestali člani lani ustanovljenega odbora mednarodnega sveta za človekove pravice. Srečanja se je udeležila tudi Nobelova nagrajenka Rita Levi Montalcini. Če se bo v svetu nadaljevala nesmotna uporaba dobrin, bo to v bodoče resno ogrozilo obstoj človeške vrste, je med drugim opozorila in poudarila, da nosi odgovornost za takšno stanje vsakdo izmed nas.

22 slovenskih novomašnikov

V stolnicah v Ljubljani, Kopru in Mariboru so bila na praznik sv. Petra in Pavla mašniška posvečenja. V Sloveniji je letos skupno 22 novomašnikov.

Koprška škofija ima 5 novomašnikov, štirje so škofijski duhovniki, eden pa je jezuit.

* * *

Ob 50-letnici Državne založbe Slovenije so v Ljubljani pripravili novo izdajo Krajevnega Leksikona Slovenije. Pomembno delo v štirih obsežnih knjigah je izhajalo v letih 1968-80, pobudnik in glavni urednik pa je bil rajni profesor Roman Savnik. Na njegovo prigovarjanje se je potem sprožila zamisel tudi za Krajevni Leksikon Slovencev v Italiji, ki je doslej izšel v dveh knjigah, za tržaško in goriško pokrajino.

»Dežela svobodnih...«

dem ob pomembnih obletnicah, ki jih te dni obhajamo: ob 5-letnici prvih svobodnih volitev, katerim sta naslednje leta sledila plebiscit in rojstvo slovenske države.

Zapis z gostovanja SSG - Toronto-Cleveland, maj 1995 (3)

Ponedeljek. Poslovimo se od naših prijaznih gostiteljev in se z našim pretesnim kombijem spet odpeljemo proti severu. Okoli poldneva smo spet ob Njagarskih slapovih, a jih tudi danes le občudujemo od daleč. Torontski Slovenci so nas namreč povabili v Lipa park, nedaleč od Njagare, kjer imajo na državni praznik, Victoria day, velik piknik, na katerega Slovenci iz Ontaria povabijo tudi druge narodnostne skupnosti, ki živijo v Kanadi. Tako lahko na prisrčnem mimohodu občudujemo najlepše deklice, ki so jih letos izbrale posamezne narodne skupnosti.

Lipa park je ena od mnogih takimi imenovanih farm, na katerih se ob koncu tedna zbirajo naši rojaki na najrazličnejših prireditvah. To je torej farma samo po imenu zaradi obsežnega zemljišča, ki ga zaseda. To je prireditveni prostor z obsežno lopo za prireditve na prostem in veliko večnamensko dvorano s prostornim odrom. Seveda imajo take prireditvene prostore tudi druge narodnostne in interesne skupine. Rekreativna namreč na splošno poteka v klubskih in prireditvenih prostorih vseh vrst. Lipa park je last zadruge, ki je kupila zemljišče in s prostovoljnim delom in prispevki zgradila pomemben objekt. Na posebni okvirjeni deski so zabeležena imena in število delovnih ur, ki so jih posvetili izgradnji tega objekta. Od deset do tristo delovnih ur na osebo. Prireditve na prostem je na las podobna našim vaškim šagrom z ustreznimi kioski. Pod lopo pa se odvija štiriurni kulturni program z najrazličnejšimi glasbenimi, pevskimi, plesnimi in folklornimi točkami. Da bi naši igralci nastopili, ne pride več v poštev. Priluhnem govornici posameznikov in družb. Ponekod misliš, da si v dolnjiški krčmi ali na notranjski kmetiji. Drugod spet mešanica angleško pobarvane slovenščine ali pa, predvsem pri mladih, čista angleščina. Ko se zmrača, nas gostitelji povabijo v dvorano, kjer za ples zaigra ansambel, ki

bi ga jim lahko zavidal osrednji slovenski prostor. Zapletemo se v najrazličnejše pogovore. Spoznamo, da so mnogi že večkrat bili v stari domovini, nekatere tare domotožje in bi se morda vrnili, pa jih seveda vežejo otroci ali vnuki na novo domačijo. Drugi se spet imajo tako dobro in so tako v polni aktivnosti, da si ne morejo misliti, da bi svojo dejavnost prenesli v Slovenijo. Nekateri, bolj redki upokojeanci, brez potomcev so se tudi vrnili domov. Na splošno imaš vtis, da je že prva prekomorska generacija popolnoma udomačena: državljanstvo popolnoma izenačuje z narodnostjo. Morda nekateri poznajo izvor svojih družinskih korenin. Splošno mnenje pa je seveda, da se ob prenehanju dotoka političnih in ekonomskih izseljencev narodnostna skupnost krči. Jasno je, da so ti stiki preveč bežni in površni, da bi si človek lahko napravil bolj poglobljen vtis in ustrezno mnenje.

RAFKO DOLHAR

Torek. Dvakrat smo si Njagarske slapove ogledali le bežno z obmejnega mostu. Če si ga hodijo ogledovat z vsega sveta, lahko tudi mi, če smo danes že tako blizu temu naravnemu spomeniku, posvetimo celodnevni izlet. Tudi če si to padajočo gmoto vode že kdaj videl od blizu, vendar vožnja z majhno ladjo v neposredno bližino padajoče in prekipavajoče vode, ki te povsod obkroža, napravi veličasten vtis. Morda je težko kje drugje dinamično silo narave občutiti kot tukaj. Proti večeru se vrnemo v Toronto. Bogata poslovalna večerja pri naših gostiteljih, Kocjančičevih, v družbi manjšega zastopstva slovenske torontske kolonije. Jutri se z vlakom odpeljemo v Montreal. Od tam se bomo vrnili domov, kjer je bilo prvotno predvideno, da bi predstavo odigrali tudi tam. To se iz neznanih razlogov ni posrečilo.

Sreda. Gospod Kocjančič nas pospremi na železniško postajo. V 25 letih, odkar je v Kanadi, je tu šele drugič: tu se nihče ne vozi z vlakom, temveč ali z avtom ali z letalom. Mi se skoraj pet ur vozimo s čisto navadnim vlakom, ki ima sicer nekaj letalske gostinske ponudbe. Ko se odpeljemo iz Toronta proti Montrealu, so sprevednikova sporočila in napovedi postaj dvojezična: angleška in francoska. Kar naenkrat odpade angleščina. Očitno smo prestopili mejo zvezne frankofonske države Quebec. Odslej bomo vtopljeni v integralno francoščino. To je eden od vidnih znakov boja za emancipacijo frankofonskih Kanadčanov, ki so po vsej državi sprožili tudi mnogo hude krvi, do poskusa plebiscitarne odcepitve. Pripovedujejo, da so prišli tako daleč, da so iz francoskih šol celo izgnali angleščino kot tuj jezik. Pravijo, da je to nenadna reakcija frankofonskega prebivalstva, ki je mnogo let trpelo premoč angleščine, da bi skoraj izgubilo svoj jezik. Kot mnogokrat pač iz enega ekstreme v drugega.

Četrtek. Montreal je lepo moderno mesto, evropskega videza. Ljudje so pretežno elegantne postave in elegantno oblečeni. Najzanimivejši je seveda stari obmorski predel. Čeprav je pravo pristanišče daleč, je vendar ob pomolih zasidranih nekaj manjših potniških ladij. Ves dan smo prosti za ogleda in nakupe, pozno popoldne pa

se snidemo v hotelu, ker nocoj odletimo proti domu. Čaka nas kratka noč, ker letimo soncu naproti. Ko postrežejo večerjo, kmalu zatemnijo okna na letalu, da nas ne bi zora prezgodaj predrnila. To sicer ni moj problem, ker se zatopim v branje, ki sem ga prinesel s seboj. Polet nazaj je dve uri krajši. Prelet oceana traja sploh samo štiri ure. Evropsko zemljo preletimo v Normandiji. Zgodaj dopoldne brezhibno pristanemo v prebujajočem se Zürichu, a je bila za nas noč prekratka. Zato so štiri ure čakanja na zvezo za Ljubljano kar dolgočasne. Za branje si preutrujen in se ne moreš koncentrirati, sprehoda po brezcarinskih trgovinah se kmalu naveličaš. Popoldne preko domačih Julijcev po koroškem letalskem koridorju priletimo v Ljubljano.

P.S. Doma slišimo bolj ali manj dobrohotne pripombe, kako si je moglo gledališče, ki je v taki denarni stiski, privoščiti tako prekomorsko gostovanje. Rečeno je že bilo, da je letalske vozovnice plačala Izseljeniška matica, v Ameriki pa smo bili gostje naših ameriških rojakov.

Gledališko bilanco bo bremenilo le nekaj skromnih dnevnih, ki si jih je pa naš kolektiv, ki je med zdomce ponese slovensko besedo in glas o našem kulturnem delu, tudi pošteno zaslužil. In to dobesečno, saj so nam rojaki v Clevelandu za potne stroške izročili sedemsto dolarjev, ki so jih nabrali z vstopninami.

(Konec)

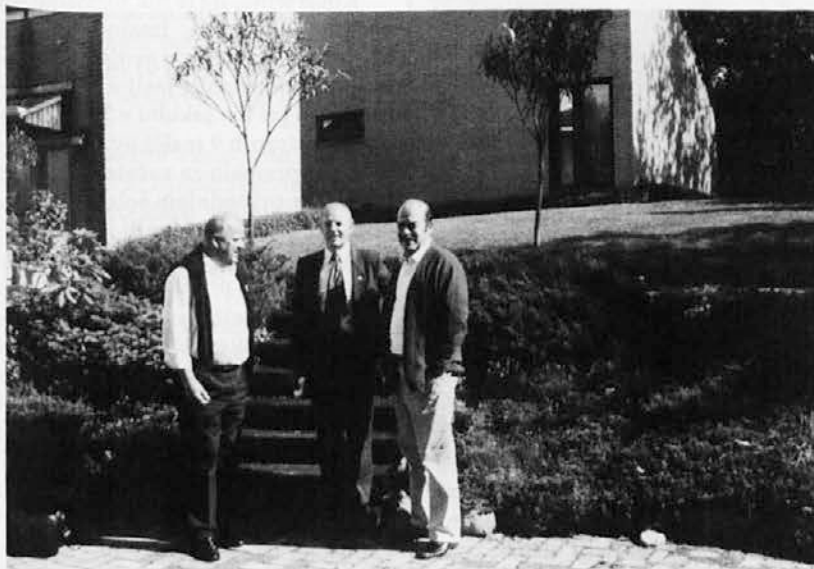
Razstava bo odprta do septembra

Ameriško obdobje Franceta Goršeta na gradu Dobrovo

V petek, 23. junija, so na gradu Dobrovo v Goriških Brdih odprli razstavo kipov in risb iz ameriškega obdobja Franceta Goršeta, ki jo je v sodelovanju z občino Brda in fundacijo Studia slovenica iz Ljubljane oz. Washingtona priredil Goriški muzej. Na ogled je 30 kipov in 26 risb, razstavljenih dela pa so nastala v 50. in 60. letih našega stoletja, torej v času, ko se je Gorše iz Trsta preselil v Združene države Amerike in tam prebival do leta 1971.

Odprtje razstave na gradu Dobrovo je potekalo zelo svečano, saj se je tega kulturnega dogodka med mnogimi uglednimi gosti udeležil tudi prvi sekretar ameriškega veleposlaništva v Ljubljani, konzul Mahlon Henderson, ki je prisotne tudi nagovoril. Slovesnost se je pričela s predvajanjem posnetka slovenske himne, ki ji je sledila ameriška himna. Goste je pozdravila mag. Slavica Plahuta, direktorica Goriškega muzeja, v imenu občine Brda je spregovoril podžupan Bruno Podveršič, v imenu ustanove Studia slovenica pa dr. Janez Arnež, ki je tudi lastnik razstavljenih del in ima največji zaslug, da so iz ZDA našla pot v Slovenijo in so tako rešena pozabe. V spremljajočem kulturnem sporedu je s krajšim pevskim programom sodeloval Briški no net pod vodstvom Radovana Kokošarja.

Kot smo izvedeli, je razstava že prve dni po odprtju vzbudila veliko zanimanje obiskovalcev in jo je že v nedeljo obiskalo tudi precej gostov iz zamejstva. Razstavo spremlja 40 strani obsegajoč katalog z 19 reprodukcijami, uvodno študijo v slovenskem in angleškem jeziku, življenjepis in običajno dokumentacijo. Priprave na Goršetovo razstavo na gradu Dobrovo sta vodila kustosa Goriškega muzeja Herko Saksida in Marko Vuk. Odprta bo celo letošnje poletje, predvidoma do meseca septembra po naslednjem urniku: od srede do sobote od 12. do 18. ure, ob nedeljah od 13. do 18. ure, ob ponedeljkih in torkih je razstava zaprta.

Umetniški vodja SSG Košuta (desno) in avtor tega zapisa (levo) s slovenskim konzulom Bonuttijem pred njegovo hišo v Clevelandu

Zaključek sezone v DSI Dušan Jelinčič dobitnik nagrade »Bancarella sport«

Posnetek z zaključnega večera DSI

V Peterlinovi dvorani je bil 26. t.m. zadnji večer sezone Društva slovenskih izobražencev 1994-1995. Na sporedu je bila predstavitev sedmih knjig, ki so bile v obdobju komunističnega režima v Sloveniji zamolčane: to so knjige »Luč iz globin« Antona Srholca, »Sivi dnevi« Marka Kremžarja, »Onstran samote« Ludveta Potokarja, »Židovska 8« Tatjane Angerer, »Poletje molka« Mare Cerar Hull, »Himna večeru« Ivana Hribovskega in »Luč na mojem pragu« Francea Kunstlja. Knjige je izdala Celjska Mohorjeva Družba (CMD), v Trstu pa so o njih spregovorili predstavniki CMD Janko Jeromen in Matija Remše ter prof. France Pibernik in pisatelj Zorko Simčič.

Posebno mesto so ponedeljkovi gostje posvetili življenju in delu Ludveta Potokarja, ki je bil do sedaj v Sloveniji popolnoma neznan, pa tudi v zamejstvu in zdomstvu se o njem ni vedelo skoraj nič. Do njegovega odkritja je prišlo pred tremi leti po zaslugi tržaške pisateljice Zore Tavčar in prof. Franceta Pibernika. Knjiga »Onstran samote« vsebuje Potokarjeve črtice in novele ter nedokončani roman »Krivi vir«. Pibernik (ta meni, da spada Potokar v vrh zdomskega pripovedništva) in Simčič sta osvetlila Potokarjevo tragično življenjsko usodo, ki se je končala s samomorom v Vancouveru leta 1965. Posebno občuteno je o tem pisatelju spregovoril Simčič, ki si je s Potokarjem več let dopisoval, čeprav se ni bil z njim v življenju nikoli srečal.

Matija Remše je na kratko spregovoril o knjigah Mare Cerar Hull »Poletje molka« in Marka Kremžarja »Sivi dnevi«, odlomka iz knjig »Onstran samote« in »Poletje molka« pa sta prebrala Livij Valenčič in Matejka Peterlin Maver. Na večeru pa je prišlo tudi do spoznanja, da je emigrantska književnost tesno povezana s Trstom, saj so nekateri izmed predstavljene

nih avtorjev začeli svoja dela objavljati prav v Trstu, ki je bil zelo važen člen za pretakanje novic in literarnih del med matico in zdomstvom. (iž)

Slovenski zamejski pisatelj Dušan Jelinčič je prejel še eno pomembno literarno priznanje. Po posebnih nagradah italijanskega olimpijskega odbora CONI, ki so mu jo podelili v ponedeljek, se je z italijanskim prevodom romana »Zvezdne noči« uvrstil med šesterico zmagovalcev ene najbolj prestižnih italijanskih literarnih nagrad, in sicer »Bancarella sport«, ki jo bodo tokrat podelili že 32-č. Žirija, ki se je zbrala v kraju Montecatini Terme, se je namreč odločila za knjige znanega sodobnega italijanskega pisatelja Nannija Balestrinija, ki je tudi prejel veliko nagrado CONI pred Jelinčičem, s knjigo »I Furiosi«, nato pa še za knjige »Albatros« Kleya-Noomana, »Il romanzo del grande Torino« Ossole-Travelle, »Il ciclista innamorato« Alberta Piuminija in »Il grande Airone« Giancarla Gover-

nija. Velikega zmagovalca Bancarelle bo izbrala posebna žirija, ki jo sestavlja kar 120 izvedencev, dne 9. septembra v Pontremoliju. Omenili bi, da gre že za tretjo veliko literarno nagrado, ki jo prejme Jelinčič za svoj italijanski prevod Zvezdnatih noči, ki je bil v izvirniku leta 1991 nagrajen z nagrado »Vstajenje«. Na začetku maja je namreč prejel v Trentu na festivalu »Gore-izvidništvo-pustolovščina« mednarodno literarno nagrado ITAS za goriške knjige z vsega sveta, prevedene v italijanščino, pred dnevi, kot rečeno italijansko vsedrjavno nagrado CONI, sedaj pa še prestižno nagrado »Bancarella sport«. Dodali bi, da je druga izdaja romana »Le notti stellate« že pošla in da bo založnik Campanotto v kratkem izdal tretjo, dopolnjeno izdajo.

Ocene, načrta za razvoj kmetijstva

V Trstu je pred dnevi zasedal glavni svet Kmečke zveze. Na dnevnem redu je bila v prvi vrsti ocena opravljenega dela glede izvajanja načrta za globalni razvoj kmetijstva v tržaški pokrajini. Gre za načrt, ki ga skušajo izpeljati vse tri kmečke stanovske organizacije na Tržaškem, in so v tem smislu imele v minulih tednih vrsto sestankov in pogovorov s krajevnimi upravitelji in zastopniki raznih uradov in ustanov. Se zlasti so pozitivno ocenili razgovore z deželnim odborom za kmetijstvo Zopolatom in odborom za teritorij Leprejem. Razgovori s tema odboroma so pokazali, da je deželna uprava pripravljena podpreti ta projekt tudi s finančnega vidika.

Na seji glavnega sveta so pozitivno ocenili dejstvo, da je deželna ustanova za razvoj kmetijstva ERSA prepustila cvetličarski zadrugi s Proseka upravljanje tamkajšnjega centra za raziskave na področju cvetličarstva. Prav tako so izrazili laskavo oceno za pobudo Enokras, govorili pa so tudi o drugih tekočih zadevah te kmečke stanovske organizacije.

Spomin na žrtve nacističnega barbarstva

Na datum, kot je 22. junij 1945, ne smejo pozabiti niti mlajši rodovi. Na ta dan je namreč pred 51 leti začela delovati v tržaški Rižarni krematorijska peč. Nacifašisti so umorili 40 italijanskih, slovenskih in hrvaških antifašistov. Polovica je bila moških in polovica žensk.

Partizanska in borčevska združenja so na ta datum priredila v Rižarni svečanost v spomin na nedolžne žrtve. (foto Kroma)

Težave naših ustanov

Problem pomanjkanja denarnih sredstev ne zadeva le Primorski dnevnik, v zvezi s katerim je v zadnjih dneh prišlo do polemik med SKGZ in SSO. V resnih težavah so številne druge zamejske ustanove. Zaskrbljujoče je tudi dejstvo, da v deželnem osnutku zakona za spremembo proračuna za leto 1995 ni nobenega določila, ki bi govorilo o finančni pomoči kulturnim ustanovam slovenske manjšine.

Sedaj je o besedilu začela razpravljati pristojna komisija. Dežela je pred časom obljubila, da bo sama anticipirala sredstva za kulturne dejavnosti manjšine, ki bi jih morala nato dodeliti država.

Besedilo deželnega osnutka zakona je bilo predloženo 8. junija.

Kljub temu, da je rok formalno že zapadel 10. junija, imajo starši še vedno čas, da vpišejo svoje otroke v slovenske občinske jasli v Ulici Veronesi 14 pri Sv. Jakobu v Trstu. Doselej je vpisanih 9 malčkov, kar pa je odločno premalo za začetek delovanja jasli v prihodnjem šolskem letu. Nizkega števila vpisanih je, kot kaže, kriv predvsem nesporazum glede mesečnega plačila za jasli.

Starši, ki želijo svoje otroke vpisati v slovenske jasli, se lahko pisno obrnejo na tržaško občino in obenem zahtevajo pojasnila glede plačila.

Ob 100-letnici ustanovitve pripravila pihalni orkester Breg iz Doline vrsto koncertov in glasbenih srečanj. Prvi koncert bo v četrtek, 29. junija, v Borštu. Nastopilo bo godbeno društvo Nabrežina.

Za letošnje maturante

Tržaška ekonomska fakulteta

(Štirje doktorski naslovi in diplomski tečaji)

Tržaška ekonomska fakulteta je leto izvedla korenito didaktično preobnovo. Študentje lahko izbirajo kar med štirimi doktorskimi ter štirimi diplomskimi tečaji. Po štiriletnem študiju na ekonomski fakulteti lahko študent diplomira iz ekonomije in trgovinstva, iz ekonomije mednarodne trgovine in valutnih trgov, iz statističnih in aktualnih ved ter iz statistike in podjetniške informatike. Kot že rečeno, traja študij predvidoma štiri leta, kandidati pa morajo položiti od 23 do 26 izpitov, seveda glede na izbrano smer in ustrezni študijski načrt.

IVAN BAJC

Omenili smo, da delujejo v sklopu ekonomske fakultete tudi štirje triletni diplomski tečaji, in sicer v statistiki, v ekonomiji in upravljanju podjetij, v ekonomiji in vodenju turističnih storitev ter še v vodenju prehrabnih podjetij.

Študentje, ki se odločijo za tečaj ekonomije in trgovinstva, morajo položiti 24 izpitov; lahko pa se odločijo za eno izmed treh smeri, ki jih je fakulteta že vnaprej določila. Na razpolago imajo splošno, podjetniško-ekonomsko in politično-ekonomsko smer.

Splošna smer daje študentu osnovno znanje na ekonomskem, ekonomsko-podjetniškem, matematično-statističnem in pravnem področju ter mu tako omogoča zaposlitev v najrazličnejših javnih in zasebnih ekonomskih sektorjih.

Podjetniško-ekonomska smer pripravlja kandidate na upravljanje in vodenje podjetij; primerna je tudi za tiste, ki si želijo izbrati prosti poklic komercialista ali preglednika računov.

Politično-ekonomski študijski načrt pa usmerja študente k preučevanju mikroekonomske in makroekonomske problematike ter jih zato pripravlja na zaposlitev v javnih ustanovah, zasebnih podjetjih, bančnih zavodih in zavarovalnicah.

Študentje, ki želijo doseči doktorski naslov v Ekonomiji mednarodne trgovine in valutnih trgov, morajo položiti 26 izpitov ter se usposobiti tako v mednarodni mikroekonomiji in makroekonomiji kot tudi v upravljanju podjetij, ki poslujejo predvsem s tujino.

Kdor se odloči za statistične in aktualne vede, mora opraviti 25 ali 26 izpitov glede na to, ali si je izbral finančno ali aktualno smer. Zaposlitvenih možnosti je za diplomirance te

fakultete kar precej. Zaradi dobre matematično-statistične priprave je na razpolago služba aktuarja ali statistika pri zavarovalnicah, v bančnih zavodih ter v najrazličnejših zasebnih in javnih podjetjih.

Študentje, ki želijo doseči doktorski naslov v statistiki in podjetniški informatiki, pa morajo opraviti 23 izpitov ter se tako usposobiti v informatiki in statistični problematiki. Diplomiranci lahko vodijo računalniške in statistične centre v podjetjih, delajo kot brokerji, to je borzni agenti ali pa se zaposlijo v raziskovalnih institutih.

Na tržaški ekonomski fakulteti so letos uvedli štiri nove triletnje diplomske tečaje, in sicer v statistiki, v ekonomiji in upravljanju podjetij, v ekonomiji in vodenju turističnih storitev

ter še v vodenju prehrabnih podjetij. Nekatera predavanja potekajo v Trstu, druga na goriški univerzi.

Značilnost teh tečajev je krajša študijska doba ter predvsem bolj specifična priprava glede na izbrano smer. Poleg 14 do 16 obveznih izpitov morajo študentje dopolniti izobraževanje z najmanj 200 urami praktičnih vaj. Fakultetni svet lahko poleg tega določi, da se kandidati med študijem za določen čas strokovno izpopolnjujejo v raznih podjetjih in ustanovah, seveda pod nadzorstvom univerzitetnih profesorjev.

Študentje, ki dosežejo diplomski naslov, se usposobijo na svojem specifičnem področju in si lahko zagotovijo zaposlitev v splošnih gospodarskih, turističnih in prehrabnih podjetjih.

»Nova« tržaška univerza

(foto Kroma)

Družinska psihološka knjižnica

Kako se pomirimo

(dr. Paul Hauck)

V ta namen je zagotovo vredno žrtvovati nekaj časa in truda. In nikar si ne dopovedujte neumnosti, kakršne so na primer, da je v nasprotju z vašo naravo molče požirati žalitve ali mirno prenašati neprijaznost in nesramnost drugih ljudi. To, čemur pravite narava, namreč ni nič drugega kot privajen način reagiranja na frustracije. In če ste se nekega načina privadili, se ga prav tako lahko tudi odvadite.

1. Nadzorujte svojo jezo. Kadar imate odpraviti z razdražljivimi ljudmi in njihovo slepo neumnostjo, je najbolje, da ostanete kolikor mogoče mirni. Še sami boste presenečeni, ko boste sprevideali, kako hitro se umiri tudi najhujši vročerkvež, če se znajdete pred mirnim sogovornikom. Namesto da zaznavate jezo, poskusite biti tako ljubeznivi, da boste človeka, ki vas frustrira, povsem zbegali. Si lahko predstavljate, kako težko se je jeziti na nekoga, ki se vam ljubeznivo smehlja, medtem ko kričite nanj? S svojim početjem bi se osmešil. Besede ne bolijo: s takšnim razmišljanjem nadaljujte, dokler se ne boste toliko pomirili, da boste v človeku, ki

vas žali, videli moteno človeško bitje, ki je bolj kot sovraštva potrebno vaše naklonjenosti.

2. Nikoli ne nehajte misliti, da ljudje lahko nadzorujejo svojo jezo. Otroci, ki so navadno mojstri v povzročanju težav, bi vas najbrž najraje spremenili v ubogljivo igračo, v resnici pa bi z vami po svoje merili moči. Nadzorujte se vedno in povsod, četudi vam spočetka morda ne bo šlo najbolje od rok. Kmalu si boste pridobili izkušnje.

3. Važna so dejanja, ne besede. Pomembno je samo to; kar v resnici ukrenete, in ne, koliko hrupa zažene zaradi frustracije.

4. Bodite previdni z nadzornimi strategijami. V trenutku, ko boste komurkoli pokazali svojo odločnost in nepopustljivost, bo ta človek vašo odločnost občutil kot frustracijo. Poskusil bo storiti marsikaj, da bi to oviro odpravil.

5. Preučite obtožbe. Če je obtožba upravičena, mirne duše, brez sramu in občutka krivde priznajte svojo napako. Navsezadnje ste človek, ki ima pravico, da zgreši. V tem smislu bi bilo nespametno in smešno, če bi

nas užalila obtožba, da smo nepopolni, saj vemo, da nihče ni popoln.

6. Štejte do deset. Če se boste po njem ravnali, vas sicer ne bo obvaroval jeze, zato pa vam bo pomagal nadzorovati in krotiti jezo tako dolgo, da se boste utegnili spet zbrati in izogniti hujšim posledicam.

Najbrž niti malo ne uživate, če morate potrpežljivo molčati v trenutkih, ko bi najraje glasno povedali svoje mnenje, vendar veste, da je za vas in za druge bolje, da ravnate tako in ne drugače. Nepremišljena vzkipljivost in boleča streznitev sta začetek in konec žalostnih zgodb, ki so jih na svoji koži občutili že milijoni ljudi po vsem svetu.

Torej se raje ugriznite v jezik ali si zasadijte nohte v dlani, namesto da bi vzkipeli. Če bi radi dosegli višjo stopnjo samodiscipline, morate predvsem sprejeti prepričanje, da boste s težjimi nalogami najlažje odpravili, če se boste z njimi pogumno soočili, namesto da bi se jih izognili. Nadzorovanje jeze spada včasih med najtežje vloge, ki jih morate odigrati. Edina izjema, ko nadzorovanje jeze izgubi svoj pomen, je samoobramba. Kadar je ogroženo vaše življenje, boste najbrž storili najpametnejše, če boste razmišljali samo o tem, kako bi se kar najbolj učinkovito branili.

Za konec pa še to: mnogi med vami boste celo presenečeni, če vam bo

lepega dne uspelo obvladati jezo. Če boste napredovali, čeprav skoraj neopazno, boste nenadoma zadovoljni opazili, da je minilo že nekaj mesecev, odkar ste se zadnjikrat poštono razburili. In ko se boste lepega dne lahko ozrli tudi za več let nazaj, ne da bi se mogli spomniti, da ste v tem času kdaj čutili resnično ogorčenje in sovraštvo, boste prav gotovo zadovoljni in ponosni s seboj.

Jelena Stefančič (Konec)

Upravni odbor Glasbene matice sklicuje redni občni zbor v ponedeljek, 3.7.95 ob 19. uri v prvem sklicanju in ob 20. uri v drugem sklicanju na sedežu Glasbene matice v Trstu ul. R. Manna 29.

Dnevni red: Otvoritev in izvolitev delovnega predsedstva, Poročila, Razprava, Razrešitev starega odbora, Volitve novega odbora in Razno.

Na Muljavi so sporočili zmagovalca nagrade Kresnik 95 za najboljši slovenski roman, ki je izšel v lanskem letu. Prejel jo je Tone Perčič za roman *Izganjalec hudiča*. Strokovna žirija je najprej izbrala pet finalistov med 42. romani, ki so izšli lani. Med finalisti je bil tudi Alojz Rebula s Kačjo rožo.

Mednarodno srečanje založnikov v Socerbu

Sprejem, ki ga je priredil slovenski predsednik Milan Kučan na gradu Socerbu za skupino evropskih založnikov, imenovano Motovunsko združenje, se je spremenilo v pravo mednarodno neuradno srečanje na najvišjem nivoju. Na Socerbu so se namreč na dvo in večstranskih pogovorih srečali, kot rečeno, slovenski predsednik, tržaški župan Illy, njegov ljubljanski kolega Dimitrij Rupel, nato pa še razni drugi župani, kot sta piranski Fičur in koprski Juri.

Kot je poudaril tržaški župan Illy, je šlo za srečanje starih prijateljev, saj se je sam že večkrat sestal z Jurijem, pa tudi z Ruplom in samim Milanom Kučanom.

Večdnevno srečanje Motovunskega združenja se je začelo prejšnji teden v Piranu, na njem pa si je kakih 80 založnikov z vse Evrope izmenjalo izkušnje o svoji dejavnosti.

To mednarodno združenje založnikov objavlja v glavnem turistične in krajske monografije in knjige za otroke. Slovenijo so že večkrat obravnavali, predvsem v do sedaj najbolj izčrpni monografiji, ki jo je izdal založnik Stane Stanič.

V poklon slovenski neodvisnosti in v spomin nedolžnim žrtvam

Dve novi knjigi Goriške Mohorjeve družbe

Konec lanskega aprila v Trstu in pol leta kasneje na Ptuj smole ob 10-letnici smrti s simpozijem spomnili pisatelja in dragega prijatelja, časnika Franca Jeze. Te dni pa bo s finančno podporo Ura Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu pri Goriški Mohorjevi družbi izšel **Zbornik simpozija o Francu Jezi**, kot je preprosto naslovljena knjiga, ki pa pomeni dragocen prispevek k boljšemu poznavanju tega velikega idealista in borca za neodvisno in samostojno Slovenijo. Knjiga je dejansko dokument o tem, kako je bila ideja o samostojni slovenski državi živa tudi v časih, ko je človek mislil, da gre za čisto utopijo. Ob četrti obletnici slovenske državnosti je torej skorajšnji izid tega zbornika res lepa priložnost, da se širša slovenska javnost zamisli o tem velikem dogodku, ki so ga mnogi stoletja dolgo le sanjali, naša generacija pa ga je dočkala. Jezova vera v boljšo prihodnost za slovenskega človeka, ko bo ta živel v svoji državi, je tako dosegla temeljno izhodišče, nekakšen začetek, ki zahteva, da se ta dosežek stalno dopolnjuje in nadgrajuje.

Zbornik je razdeljen na tri dele. V prvem delu je objavljen pre-

pis dogajanja na tržaškem posvetu o Jezi. To pomeni, da so objavljeni tudi pozdravi in vezno besedilo z napovedovanjem posameznih referatov, ki so jih pripravili Franc Goličnik, Martin Jevnikar, Marko Tavčar, Janko Prunk, Drago Legiša, Vlado Habjan in Saša Martelanc. Tem predavanjem je dodan tudi članek Iva Jevnikarja na rob tržaškemu simpoziju, ki je bil objavljen v našem listu. V drugem delu bo bralec po uvodu predsednika zgodovinskega društva s Ptuja Bojana Terbuca prebral predavanji Ljubice Šuligojeve, ki prikazuje Ptuj v času, ko je tam študiral in deloval Franc Jeza, ter poskus Jezove bibliografije, ki jo je pripravil Jakob Emeršič. Ta je po simpoziju na Ptuj sestavil izredno dragoceno bibliografijo Jezovih samostojnih del, njegovih člankov in prevodov ter člankov o njem in njegovih publikacijah. Bibliografija obsega približno 2000 enot.

Zbornik simpozija o Francu Jezi bogati zanimivo fotografsko in dokumentarno gradivo. Štel bo 256 strani in bo gotovo zanimiv za vsakogar, ki bi rad bolje spoznal to zanimivo osebnost. Ob branju referatov izstopa namreč Jeza kot človek številnih in širokih zanimanj ter pisec zanimivih literarnih del, predvsem pa kot prodomen mislec in politični delavec, ki je izgoreval za idejo o samostojni in neodvisni Sloveniji.

Druga knjiga pa hoče biti spomin na nedolžne žrtve revolucije med drugo svetovno vojno in po njej. Gre za ponatis pesniške zbirke duhovnika in pesnika Lada Piščanca **Pesmi zelene pomladi**, ki jih je leta 1950 dokončno pripravila za tisk njegova sestra Zora Piščanc. Lado Piščanc je bil namreč umorjen skupaj s sobratom, kaplanom Ludvikom Slugo in še dvanajstimi farani iz Cerknega na Lajšah. Petnajsti, ki je bil tudi z njimi odpeljan in postavljen pred puške, pa se je čudežno rešil. Vsi so padli po nedolžnem 3. februarja 1944, kot žrtve partizanskega maščevanja po nemškem napadu na partijsko šolo v Cerknem. Ko bi bil Lado Piščanc med živimi, bi pred nekaj dnevi, 16. junija, dopolnil 81 let. Zdaj pa smo dobili v roke ponatis njegovih pesmi s tehtnim uvodom, ki prikazuje življenjsko usodo tega vzornega duhovnika in obetavnega pesnika, da bi nas bralce in še zlasti mlajše rodove opozoril na tragedijo onih dni, da bi tako bolj ozaveščeno, a vsekakor s strpnostjo v srcu gledali v prihodnost.

Knjiga, ki šteje 112 strani, bo obogatila tudi spominsko svečanost, ki bo v soboto, 1. julija, na Lajšah, kjer so na kraju usmrtili postavili svetišče in križev pot do brezna, kamor so vrgli trupla. Na tem kraju bo torej v soboto škofijska spominska slovesnost ob 50. letnici konca 2. svetovne vojne. Zjutraj bo ob 10. uri blagoslov križevega pota, sledil bo blagoslov svetišča, nakar bo na vrsti somaševanje, ki ga bo vodil koprski škof msgr. Metod Pirihi. Opoldne pa se bo začel kulturni program, med katerim bodo recitali tudi pesmi umorjenega kaplana Lada Piščanca.

Pobuda Kinoateljeja

Goriški Kinoatelje od časa do časa poskrbi za kakšno novo pobudo. Tokrat je na vrsti filmvideo laboratorij z naslovom **How to make a good film**, ki ga organizira v sodelovanju z Zvezo slovenskih kulturnih društev in Zvezo kulturnih organizacij Slovenije.

Filmvideo laboratorij je prvo poglavje širše zastavljenega projekta, ki se bo nadaljeval v naslednji sezoni. Namenjen je vsem tistim, ki želijo približe spoznati svet kinematografije in si s kančkom sreče in podjetnosti celo utreti pot vanj. Temelji namreč na misli, da se nečesa najbolj izučimo, če znamo usklajevati teorijo s praktičnim delom.

Prvo srečanje v sklopu filmvideo laboratorija bo 4. julija na igrišču doma Andreja Budala v Štandrežu ob 20. uri. Predvajal se bo film Vincija Voguea Anžlovarja Babica gre na jug, ki je ob svojem izidu leta 1992 na slovenskem tržišču prekosil po številu gledalcev tudi velike ameriške produkcije. Prisoten bo režiser, ki pa bo pred filmom med mladino izbral najzanimivejši filmski obraz — Filmsko lice '95. Filmu bo sledila proglasitev zmagovalca in srečanje z režiserjem.

Filmvideo laboratorij se bo nadaljeval 6., 7. in 8. julija med Gorico, Trstom in Ljubljano. Prvi dan, v četrtek 6., bo v Dijaškem domu v Gorici uvodno srečanje in ogled filma, naslednji dan si bodo udeleženci ogledali v Ljubljani filmski studio Viba film in slovensko televizijsko hišo, nadaljevali filmsko delavnico kot gostje filmske šole pri ZKOS. Po ogledu filmskega snemanja se bodo v soboto popoldne podali v Trst, kjer bo v muzeju Revoltella filmski seminar ameriškega režiserja Rogerja Cormana, ki ga ima v gosteh La Cappel Underground iz Trsta.

ČESTITAMO!

V čudovitem okolju devinskega gradu sta se v soboto, 24. t.m., poročila zdravnika dr. Tanja Legiša in dr. Daniele Angiarame. Novemu paru iskreno čestitamo in želimo mnogo sreče na novi življenjski poti.

Burja lomila veje in ruvala drevesa

(foto Kroma)

V tržaški pokrajini gasilci prejšnji teden niso več šteli posegov, ki so jih morali opraviti zaradi močne in za ta letni čas neobičajne burje. Klicali so jih od vsehovod zaradi dreves, ki jih je burja izrula ali zlomila ter zaradi drugih nevarnosti, ki so bile posledica neugodnih vremenskih razmer. Nekatere ulice so bile več ur brez elektrike, ker so se zlomljena drevesa zapletla v žice z električno napeljavo. Nekaj je bilo tudi prometnih nesreč zaradi dreves na cesti.

Burja je ponekod pihala s sunki tudi do 130 kilometrov na uro. Tudi v Sloveniji, na Vipavskem in na Krasu, ni bilo nič bolje. V Ajdovščini so morali zapreti cesto, za voznike pa je bila ponekod omejena hitrost.

Konec meseca morata zapustiti Žabnice in Sv. Višarje

»Izgon« slovenskih frančiškanov

S 30. junijem morajo slovenski frančiškani zapustiti župnijo Žabnice v Kanalski dolini in romarsko svetišče na Svetih Višarjih. Odločitev nadškofa iz Vidma je torej dokončna. Tako je odločil kljub številnim prošnjam, naj o tem še razmisli, saj je imela prisotnost frančiškanov tudi narodnostni pomen. O tem vprašanju je razpravljala tudi slovenski parlament.

Prihodnji petek bosta torej patra Bruno Korošak in Filip Rupnik še zadnjič opravila bogoslužje v Žabnicah in na Svetih Višarjih, ki jih frančiškani v zgodovini že drugič zapuščajo. Prvič se je to zgodilo leta 1924. O delu frančiškanov na tem območju izčrpno poroča verski tečnik Družina. List objavlja dolgo sporočilo vodstva slovenske frančiškanske province, ki navaja vse podatke o tem, kaj je videmskega škofa privedlo do drastične odločitve. Slovenski frančiškani naj bi bili kaznovani zaradi neprimerne poslovanja z denarjem. V sporočilu, ki ga objavlja Družina, pa piše, da to sploh ni bilo res. Nasprotno — kljub izredno skromnim dohodkom, so frančiškani opravili veliko pomembnih prenovitvenih del v cerkvi in bili vsestransko aktivni med krajevnim skupnostjo.

Jubilejni 25. festival - Števerjan 1995

Tradicionalni števerjanski festival slavi letos svoj srebrni jubilej. Zato so mladi organizatorji Slovenskega katoliškega prosvetnega društva Frančišek Borgija Sedej poskrbeli za pravo poslastico vsem ljubiteljem narodno zabavne glasbe. V soboto, 24. junija, tedn pred tekmovalnim delom, sta bila na programu otvoritev festivala in odprtje razstav briških vin in umetniških del domačina Mirka Maraža. Nato bi moral biti ples ob nastopu pevca Edvina Fliserja in ansambla Mak. Žal pa nam je slabo vreme prekrizalo načrte.

Sobotno otvoritveno slavlje smo tako prenesli na nedeljo. Son-

čna nedelja je priklicala številno publiko od vsepovsod med hladne števerjanske bore. Pozdravni nagovor tajnice društva Franke Padovan Terčič je uvedel v predstavitev lepe razstave lesnih izdelkov Števerjanca Mirka Maraža. Razstavo smo priredili v spodnjih prostorih Sedejevega doma. Tipično razstavo briških vin je orisal enolog Ivan Vogrič, sicer član društva. Uradnemu delu je kmalu sledil težko pričakovani koncert Alpskega kvinteta, ki je bil tudi višek uvodnega dela letošnjega festivala. Ob prijetnih zvokih instrumentalnega kvinteta in blagih glasov pevskega tria se je na plesišču kar trlo parov.

V dobro založenem buffetu seveda ni manjkalo tipičnih jedi na žaru in dobre briške kapljice.

Tekmovalni del festivalskih večerov bo ta teden, toda letos izjemno že v petek, 30. junija, z nastopom prve polovice prijavljenih ansambllov. Komisija za glasbo (Bojan Adamič, Ivan Sivec, Franc Lačen, Črtomir Nanut, Vladimir Čadež, Valentina Humar, Lojze Hlede, Florijan Lango in Marko Terčič) bo lahko izbrala nekaj finalistov še v soboto, 1. julija, ko bo ob 21. uri drugi izključitveni del. Najboljšim bomo lahko prisluhnili v nedeljo, 2. julija, ob 17.30. Festivalsko praznovanje bo v nedeljo po nagrajevanju sklenil koncert Alfija Nipiča s plesom. Organizatorji toplo vabimo vse na naš praznik.

Valentina Humar

Glas iz Kanalske doline

Izgubili smo dva slovenska duhovnika

Človeku, ki gleda od zunaj, ni jasno, zakaj frančiškana, ki upravlja Žabnice v Kanalski dolini in Sv. Višarje, morata oditi in so bile zaman vse intervencije slovenske Cerkve, raznih organizacij in političnih predstavnikov. Da so bile nerodnosti v upravljanju cerkvenega premoženja in pri pastoralnem delu, pravijo. Glede na prvo trditev se sprašujemo: ali ne deluje tudi v Žabnicah župnijski oziroma pastoralni svet, ki ima predvsem nalogo, da nadzira gospodarsko poslovanje? Ali ne bi morali nadrejeni po opominih poiskati vse možne poti, da stvari dajo na svoje mesto, preden se odločijo na tako drastične ukrepe? Da so bile nepravilnosti v pastoralnem delu, bi težko koga prepri-

čali. Zadostuje, da se nekaj dni udeležiš bogoslužja in pobožnosti v žabniški cerkvi, pa boš ugotovil, da se zgledno opravljajo. Odstranitev je huda kazen, ki predpostavlja enako hude vzroke, ki bi morali biti ljudem jasni. Človek upravičeno pomisli na spletkarjenja, da so nekateri imeli interes, da ju spravijo s poti in so si poiskali načine, sredstva in ljudi, da so to izvedli. Pravijo, da je prišlo na videmsko škofijo veliko pisem, ki so obtoževala duhovnika. Vsi dobro vemo, da se pisma dajo pisati in je tudi lahko zbrati podpise. Afera zajema žabniško faro in predvsem Sv. Višarje, ki so na tako važni strateški točki, na meji treh narodov, tudi gospodarsko mikavne. Sprašujemo se tudi: če

so že bile storjene tako hude napake, kaj sta oba enako kriva? Če ni tako, zakaj enega ne zamenjajo in drugi ostane? Pokojni župnik Mario Černet se je več let mučil, da je znamenita romarska cerkev spet prišla v domače roke. Bo zdaj spet izgubljena?

Zaradi spora bomo izgubili dva slovenska duhovnika. Bojim se, da jih v videmski škofiji ni toliko, da bi ju lahko nadomestili: če so drugje, ne morejo biti tu in obratno. A gre tudi za poraz slovenske narodne skupnosti, ki ni znala braniti tako važne točke, kakor so Sv. Višarje, kamor prihajajo predvsem slovenski romarji, in tudi poraz Cerkve, ki ji taka dejanja ne morejo biti v ponos.

Glas iz Kanalske doline

Anton Breclj

(4)

Spomini na boje ob Soči 1915-1918

Zdaj je nastal požar ali v Števerjanu ali na Oslavju ali v Ločniku, ob zapadnem robu Krasa nad Rubijami in okoli Vrha se je tudi večkrat kadilo. Od naše strani je bilo malo odziva, dva poljska topiča sta lajala venomer proti zapadu, zdaj z Mrzlih rojc, zdaj iz Stračic, zdaj s solkanskega polja, in metala šrapnele največ proti kojščanskemu Sv. Križu, kjer je glavna prometna žila od vzhodnih k zapadnim Brdom.

Polagoma se nas je lotevala vesela otročja brezskrbnost, kot da je novodobno vojskovanje zgolj vojaška zadeva, ki se nas nevojakov ne tiče in ki nam utegne nuditi še zanimive prizore. Toda nadaljnji dogodki so nas krepko zresnili. Italijansko topništvo je razrušilo oba kolodvora, težke granate so priletele tudi na goriški Grad, drobci granat in ruševin so zadevali in ubijali tudi »mirno prebivalstvo«. Skozi mesto so se začele gnesti čete v polni vojni opremljeni in z jeklenimi čeladami, včasih so prihajale izza Sabotina dolge vrste voz, napolnjenih s sfočkajoci ranjenci, včasih so gnali večje ali manjše oddelke vojskih ujetnikov, ponajveč drobnih, temnopoltih ljudi, ki so se z veseljem obravnavali od mikali bojišču.

Bil je soparen večer, ves dan je pokalo in bobnelo z Oslavja in Kalvarije. Sedeli smo na vrtu pri Pošti in kramljali o bližnjih in daljnih vojskih dogodkih. Ko smo se že odpravljali proti domu, nas je presenetila huda toča, ki se je usipala po našem delu mesta, da je strahotno ropotalo ob razbito opeko in okensko steklo. Toča so bile samo jeklenke italijanskih pušk in strojnic, ki niso mogle biti od središča mesta dosti dlje kakor dva kilometra. Ne toliko neposredna nevarnost, ampak misel, da je Italijanom uspel predor obrambne črte in da pridejo v mesto že ponoči, nas je razpršila.

Oprezno sva se plazila s prijateljem Božidarom proti stanovanju v severnem delu mesta; na prehodih, odprtih proti zahodu, kakor so bile ulice Vo-

jašniška, Šolska in Semeniška, sva prežala na presledke v streljanju in švigala preko nezavarovanih mest.

Drugi dan je bilo precej mirno, napad je bil odbit. Popoldne sem naložil ženo in otroke na avto in jih odpeljal na tastov dom, v nasprotju z načrtom, da ostanemo skupaj. Jaz sem bil navezan na bolnico, ki je bila v polnem obratu, često zelo povečanem zavoljo številnih ranjencev; za varnost družine v mestu pa nisem mogel več nositi odgovornosti. Tako smo se razšli v strahu, da nas vojni dogodki ločijo za nedoločen čas. Vesel sem bil te ločitve že drugi ali tretji dan, ko so priletele težke granate na nadškofijski ronk in so razstrelki obsipali naš vrt in dvorišče, kjer so se otroci navadno igrali. Mesto se je občutno izpraznilo, več ko tretjina prebivalstva se je umaknila v zaledje.

Obstreljevanja smo se privadili, da smo se že po prvi granati znali ravnanja, tudi samo po letanju zrakoplovov spoznali, katere kraje nameravajo sovražniki »obdelovati«. Življenje bi bilo postalo enolično in morda dolgočasno, da nam ni vojska pokazala še drugih darov.

Bilo je v začetku srpana, ko sem se odpeljal v bolnico. Prisopel je k meni poldorasel mladenič in me pozval, naj se kar odpravim z njim v Vrtoče.

»Kdo mi pošilja ta ukaz?« sem poizvedoval.

»Naš gospod orožniški narednik,« se je odrezal sel.

»Pojdi lepo na glavarstvo in tam sporoči, kaj ti je narednik naročil!«

»Bil sem že tamkaj, a poslali so me k vam, da greste v Vrtoče.«

»Vrni se na glavarstvo in povej, naj pošljejo koga drugega s teboj, jaz moram v bolnico, kjer me čaka ne vem koliko bolnikov.«

Ko sem čez tri ure prišel domov, me je čakal isti mladenič z lističem v roki. Na tem listu je bil poziv okrajnega glavarja, naj se napotim z mladeničem pogledat v Vrtoče, ker je okrajni zdravnik odšel na dopust, in pridem o zadevi poročat.

Sedla sva z mladeničem na avto in zdrčala po ovinku za Gradom, čez Šempeter in Vrtojbo proti Orehovljam, ker sta bili tržaška cesta v mestu in mirenka mnogokrat pod šrapnelskim ognjem.

Pred polpodrtim lesenim mostom čez Vipavo sem ustavil vozilo. Onstran mosta me je čakal orožniški narednik, vojaško pozdravil in poročal: »Gospod

Predstavitev puntarske zbirke

Prejšnji četrtek, 22. junija, je bila v komorni dvorani Katoliškega doma v Gorici predstavitev zbirke puntarskih pesmi Za staro pravdo. Večer je priredil Svet slovenskih organizacij, ki je tudi zbirko izdal. Predstavitev se je udeležilo izbrano občinstvo, ki je tudi dobilo v poklon izdane nove izdaje. Knjiga, ki je lepo opremljena, (Franko Žerjal) je zelo lično natisnila tiskarna Grafica v Gorici, notografičar pa je A. Pini v Trstu.

Najprej je prisotne pozdravila predsednica SSO Marija Ferletič, ki je poudarila velik pomen te izdaje. Ta želi predvsem počastiti ne samo spomin na 280-letnico usmrtnice voditeljev tolminskega punta leta 1714 na goriškem Travniku, ampak tudi petdesetletnico konca druge svetovne vojne in zmago nad diktaturami. Ferletičeva se je še zahvalila vsem sodelujočim, posebej avtorjem pesmi in vsem drugim zbirateljem materiala. Tehno zgodovinsko študijo o tolminskem puntu je napisal dr. Branko Marušič.

Nato je spregovoril z daljšo oznako pesmarice, njene vsebine in okvira prof. Humbert Mamolo. Podal je — kot glasbenik — splošno podobo predstavljenih skladb, kar je lepo povezal tudi z literarnimi teksti oz. besedili. Pri tem sta sodelovala recitatorja Tamara Košič in Jan Leopoli, ki sta v okviru Mamolovega govora podala razne odlomke iz besednega dela pesmarice, posebej pa še vrsto pesmi, ki so jih predstavili avtorji uglasbili. Šlo je zlasti za poezije Ljubke Šorli in Alojza Gradnika, katerih besedila so glasbeniki zelo pogosto uglasbili. Prof. Mamolo je tudi podčrtal samo zgodovinsko vlogo tolminskega punta v naši narodni tradiciji in to kot pravo epopejo. Ob koncu je govornik še opozoril na pomen te glasbene in knjižne izdaje, združeno z željo, da

bi potem prišla med naše pevske zборе in tako dosegla svoj namen.

Glasbeni del predstavitevne večera je obsegal izvedbo treh samosplovov na puntarsko tematiko skladatelja Štefana Maurija, od katerih je ena v zbirki. Gre za dve skladbi na besedilo Ljubke Šorli (Na goriškem Travniku in Na Mengorah zvoni) ter eno na tekst Alojza Gradnika (Smrt Ivana Gradnika). Omenjene skladbe so izvajali sopranistka Tanja Kuštrin, basist Zdravko Perger, pianist Janko Kastelic in kontrabasist David Šuligoj. Šlo je za temperamentno izvedbo teh nelahkih, a zanimivih del. Upati je še, da bo kasneje prišlo tudi do izvedbe zborovskih del, ki jih pesmarica obsega.

Na večeru so bili med drugimi prisotni državni sekretar republike Slovenije za Slovence po svetu dr. Peter Vencelj, svetovalec v slovenskem zunanem ministrstvu Rudi Merljak in slovenski konzul v Trstu Tomaž Pavšič, nato še deželni tajnik Ssk Martin Breclj in podžupan občine Devin-Nabrežina prof. Vera Tuta Ban.

a.b.

NOVI LIST

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »NOVI LIST« -
Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954,
štev. 157.

Uredništvo: Martin Breclj, Ivo Jevnikar,
Helena Jovanovič, Drago Legiša (glavni
in odgovorni urednik), Miro Oppelt,
Saša Rudolf, Marko Tavčar in Egidij
Vršaj.

Fotostavek in tisk: Tiskarna Graphart, Trst,
tel. 040/772151.

Član Združenje periodičnega
tiska v Italiji

Pesem odmevala v štivanski cerkvi

Fantje izpod Grmade in Dekliški zbor Devin sta konec prejšnjega tedna priredila kvaliteten koncert v cerkvi Janeza Krstnika v Štivanu. Kot gost je nastopil tudi Moški pevski zbor iz Medvoda pri Ljubljani. Na sliki: (foto Kroma) devinski moški zbor med nastopom.

V Gorici se bo prihodnji teden pričela mednarodna pevska revija »Cesare Augusto Seghizzi«. Letos bodo prvič tekmovali tudi vokalni solisti, v okviru prireditve pa bo potekal še posvet o glasbeni vzgoji. Posvečen bo Carlu Orffu ob 100-letnici rojstva.

NAŠE SOŽALJE

Ob smrti ljubljene mame Julke izrekamo goriški kulturni delavki, prof. Franki Žgavec in sorodnikom globoko občuteno sožalje.

SLOVENSKO KATOLIŠKO PROSVETNO DRUŠTVO
»FRANČIŠEK BORGIIJA SEDEJ«

vljudno vabi na

25. FESTIVAL ŠTEVERJAN 1995 med borovci v Števerjanu

Petek, 30. junija 1995, ob 20.30 - tekmovalni večer

Sobota, 1. julija 1995, ob 20.30 - tekmovalni večer

Nedelja, 2. julija 1995, ob 17.30 - finale in nagrajevanje

Sledi ples z ansamblom Alfija Nipiča

zdravnik! Devet mrtvih, trije umirajoči, sedem bolnih. Prosim, pregledite in odredite!»

Poročilo me je osupnilo, zakaj sel, ki je prišel pome in me spremljal na poti v Vrtoče, mi ni vedel nič povedati. Od narednika sem zvedel, da se je v zapušeni graščini naselilo nekaj begunskih družin z obstreljevanega Vrha na Krasu. Poprej so bile v tistem kraju vojaške čete, ki so dospеле z gališkega bojišča. Sinoči so mu sporočili, da je mnogo beguncev obolelo, danes je prišel pogledat in našel že nekaj mrtvih, druge umirajoče v krčih, druge z drisko in bruhanjem. Bržkone so zastrupljeni z vodo ali kakim pokvarjenim živilom.

Mene je obšla druga, hujša slutnja, in sicer misel na kolero. To bolezen sem poznal doslej samo iz knjig, ker primerov kolere ni bilo v naših krajih v moji življenjski dobi nikoli.

Z narednikom sva odšla v razpadajočo graščino. Na dvorišču se je valjala kopa otrok, ki se je ob najinem prihodu razknila po hlevskih zgradbah. Pogled na glavno poslopje me je brizko pretresel. Pročelje tega nekdanjega lepega gosposkega dvorca z velikimi in praznimi odprtinami, okni brez oknic, vrati brez vratnic se mi je zdelo kakor ogoljena mrliška lobanja, ki jo naši ljudje na kratko imenujejo — smrt.

Mrka zunanost je bila le medla slika notranjih grozot. Narednikovo poročilo se ni več ujemalo s takratnim stanjem, zakaj bilo je že več mrtvih in več bolnih. Pregledal sem bolnike, ležeče na golih tleh ali čepeče po kotih, kamor jih je naganjala potreba neutešnega izpraznjevanja navzgor in navzdol. Videl sem ljudi, ki so se po svojih izmečkih in iztrebkih zvijali v krčih in me plaho gledali iz globoko udrtih oči. Pri mrličih, ki so ležali v velikem skednju, skrčeni v klobec, me je najbolj presunil pogled na mrtvo mlado že-

no in na njej ležečega novorojenčka, ki je prišel na svet med materinim umiranjem in odšel brž za njo.

Toliko groze še nisem videl in prestal ko takrat v vrtoškem domu smrti. Tresoč se kakor v najhujšem mrazu sem zlezal na dvorišče, kjer je žgalo poletno opoldansko sonce, in se naslonil na kamnit obod globokega vodnjaka. Ko sem si opomogel, da sem si za silo uredil divje begajoče misli, sem naprosil narednika, naj skliče zdrave odrasle ljudi brez otrok skupaj. Bilo je kakih petnajst ljudi, večinoma starejših žensk in trije starci, mlajši moški so že pobegnili iz doma smrti. Povedal sem zbranim nesrečnikom, da jih je zalotila vojna kuga kolera, ki so jo zanesli bržkone vojaki z ruskega bojišča, in podrobno obrazložil, kako naj se varujejo obolenja, kako naj ravnaajo z bolniki in mrličmi. Segel sem v torbo in razdal, kar sem imel primernih zdravil v njej. Obljubil sem tudi, da jim preskrbim pomoč iz mesta. Naredniku sem še posebej naročil, naj nemudoma službeno naznani pristojnemu vojaškemu poveljstvu izbruh vojne kuge.

Okrajnega glavarja je moje poročilo zbegalo. Hotel je, naj jaz prevzamem službo uradnega zdravnika za pobijanje kuge, kar pa sem odklonil zaradi odgovorne službe v bolnici. Vrlega narednika sem toplo priporočil zaradi njegove razboritosti in požrtvovalnosti v službi.

Neverjetno naglo se je razpasla kuga med našimi okoličani, posebno strahno je razsajala po krajih, ki niso imeli za pitje žive studenčice, ampak samo vodo iz vodnjakov. Okužena je bila vsa dolina Vipavske doline, kamor so me neprestano klicali na pomoč. Imel sem primere kolere tudi v Šempasu in Solkanu, celó v mestu samem so se množili hudi primeri.

Spominjam se, da me je prišla klicat čvrsta dvajsetletna mladenka k svoji bolni materi na Rafut.

(Dalje)